

Nr 5.

Ankom till Riksdagens kansli den 23 februari 1910, kl. 3 e. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, angående herrar Hagströms och Johanssons motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t rörande resestipendier för lärarepersonalen vid småskolläraryrkesseminarier.

Uti en inom Andra kammaren af herrar *A. J. Hagström* och *R. Johansson* i Jönköping väckt motion, nr 61, hemställes, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida resestipendier för lärarepersonalen vid landstingens småskolläraryrkesseminarier lämpligen böra beredas genom särskildt anslag, eller om nämnda personal må erhålla rätt att söka dylika stipendier från något annat af de anslag, Riksdagen för sådant ändamål på extra stat brukar bevilja; samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill denna utredning kan föranleda.

Såsom stöd för denna hemställan anföra motionärerna följande:

»Under åttonde hufvudtiteln af statsverkspropositionen upptagas i *Motionen.* likhet med hvad förhållandet varit under en följd af år såsom extra anslag vissa belopp till resestipendier åt olika kategorier af lärare och lärarinnor. Sålunda utgår till resestipendier för innevarande år ett belopp af 10,000 kronor åt föreståndarinnor och föreståndare samt lärarinnor och lärare vid högre läroverk för kvinnlig ungdom och enskilda sam-

skolor äfvensom privata lärarinneseminarier; vidare 1,000 kronor för abnormskolornas föreståndare, lärare och lärarinnor, 4,000 kronor för folkskolans lärarekår, 2,000 kronor åt rektorer samt öfriga lärare och lärarinnor vid folkskoleseminarierna, och slutligen 2,000 kronor dels till resestipendier dels ock till understöd vid fortsatta studier åt föreståndarinnor och lärarinnor vid lärarinneutbildningsanstalter i huslig ekonomi äfvensom åt skolkökslärarinnor vid andra läroanstalter.

Till ingen af dessa kategorier kan lärarepersonalen vid landstingens småskollärarinneseminarier räknas, och då intet särskildt anslag till resestipendier åt denna personal finnes, blir den i detta hänseende alltså sämre ställd än ofvan nämnda lärarekårer. Och dock har den likaväl som dessa behof af den fortsatta utbildning, som i särskild grad kan ernås genom studier och iakttagelser vid andra skolor. Då denna personals arbete därjämte ingalunda är af mindre vikt och betydelse än andra lärarekårens, synes billighet och rättvisa fordra, att äfven den blir delaktig af den förmån och uppmuntran, som ligger uti rätten att söka och möjligheten att erhålla resestipendier. Och att de rön och iakttagelser, som stipendiaten är i tillfälle att göra, sedermera i ett eller annat afseende kommer äfven den sak han tjänar till godo, det är så känt och erkänt, att det här ej torde närmare behöfva framhållas. Detta är i allmänhet motivet och grundtanken, som ligger bakom hvarje anslag af medel till resestipendier.

Landstingens småskollärarinneseminarier äro 21 till antalet, och vid desamma voro år 1908 anställda inalles 53 lärare och lärarinnor. Under innevarande år torde lärarepersonalens antal vara ungefärligen desamma. För att bereda dessa lärare och lärarinnor tillgång till resestipendier i likhet med flertalet öfriga skolors lärare ligger det nära till hands att tänka sig ett särskildt anslag för ändamålet. På grund af den ifrågavarande personalens relativt ringa antal vore det dock måhända lämpligare, att den sammanställes med någon af de öfriga lärarekategorierna och erhåller ansökningsrätt till resestipendier från samma anslag som denna. Närmast synas då lärarne och lärarinnorna vid landstingens seminarier kunna jämföras med lärarepersonalen vid privata eller enskilda lärarinneseminarier. Kompetensen torde i stort sett vara ungefär densamma å båda hållen, och verksamheten inom landstingens seminarier likartad med den, som bedrifves vid de enskilda lärarinneseminierna.

Men landstingsseminariernas lärarepersonal skulle också eventuellt kunna sammanställas med folkskollärarekåren och erhålla rätt att söka

resepstipendier från samma anslag, som utgår för denna senare kår. Äfven i sådant fall blir kompetensen på båda sidor ungefär densamma, och verksamhetsområdena äro, om också ej fullt likartade, dock med hvarandra nära besläktade. Möjligen skulle ifrågavarande anslag, hvilket i förhållande till folkskollärarekårens storlek är skäligen ringa, behöfva något ökas, därest ännu en om också liten lärarepersonal erhåller ansökningsrätt till resestipendier ur detsamma.

Huruvida nu emellertid landstingsseminariernas lärarepersonal trots sin litenhet bör tillgodoses med ett särskildt mindre anslag till resestipendier eller lämpligen erhålla ansökningsrätt i något af redan befintliga anslag, därom torde en närmare utredning böra ske, hvilken otvifvelaktigt bäst kan verkställas genom Kungl. Maj:ts föranstaltande.»

Såsom motionärerna påvisa, äger lärarepersonalen vid landstingens småskoleseminarier ej ansökningsrätt till resestipendier i något af de anslag Riksdagen för sådant ändamål årligen brukar bevilja, ehuru, såsom äfvenledes framhålles i motionen, billigheten och rättvisan däraf ligga i öppen dag. Ej heller kan det förnekas, att själfva undervisningen vid dessa utbildningsanstalter skulle ej oväsentligt befrämjas genom de besök och iakttagelser lärarepersonalen kunde komma i tillfälle att göra vid andra likartade anstalter. Motionärerna synas emellertid hafva förbisett, att lärarepersonalen vid de enskilda småskoleseminarierna likaledes är i saknad af sådana stipendier, och att de privata lärarinneseminarier, hvilkas lärarekår hafva ansökningsrätt i anslaget å 10,000 kronor till resestipendier, äro högre lärarinneseminarier och ej, såsom motionärerna torde hafva antagit, småskoleseminarier. Det vill synas utskottet, att de skäl, som kunna anföras för beredande af resestipendier åt lärarepersonalen vid landstingens småskoleseminarier, äga samma giltighet beträffande de enskilda småskoleseminariernas lärarepersonal, och att således intet undantag för dessa bör göras, så mycket mera som de enskilda småskoleseminarierna på intet vis till arten skilja sig från landstingens seminarier. De förra likaväl som de senare hafva ju till mål och uppgift att utbilda lärarinnor, skickliga att meddela de i skolåldern inträdande barnen den första grundläggande undervisningen, och vägen för vinnande af detta mål är densamma i de förra som i de senare.

De enskilda småskoleseminarier, som för närvarande finnas, och hvilkas lärarepersonal utskottet anser jämväl böra komma i åtanke i

sammanhang med att möjlighet till erhållande af resestipendier beredes för lärarepersonalen vid landstingens seminarier, äro enligt Hammarlunds folkskolekalender för år 1910 följande:

Privata småskoleseminariet vid Ateneum i Stockholm för flickor,
 Alma Detthows småskolläraryrkesseminarium i Stockholm,
 Småskoleseminariet vid Högre elementarläroverket i Uppsala för flickor (under senaste år ej i verksamhet),
 Småskoleseminariet i Malmö, upprättadt af doktor Stenkula,
 Småskoleseminariet i Halmstad,
 Göteborgs småskolläraryrkesseminarium,
 Göteborgs privatseminarium,
 Småskoleseminariet i Borås,
 Småskoleseminariet i Åmål,
 Nya småskoleseminariet i Skara, samt

Privata seminariet i Hagaström, Gäfleborgs län, för utbildande af lärarinnor vid mindre folkskolor och biträdande lärarinnor vid folkskolor.

Åtskilliga af dessa torde i och för sin verksamhet erhålla något understöd genom landstingsmedel. Så är t. ex. förhållandet med det privata småskoleseminariet vid Ateneum i Stockholm för flickor, vid hvilken anstalt Stockholms läns landsting årligen bestrider kostnaderna för utbildande af 14 elever från länet.

Beträffande sättet för beredande af resestipendier åt nu ifrågasvarande lärarepersonal, torde detta bära bero på en eventuell af Kungl. Maj:t föranstaltad utredning i saken. Det synes emellertid utskottet, att i och med det att lärarepersonalen vid småskoleseminarierna erhåller ansökningsrätt i det ena eller det andra af de anslag Riksdagen brukar bevilja till resestipendier, detta anslag bör höjas i förhållande till antalet af den nya personal, som däri skulle erhålla ansökningsrätt, för att utsikterna till erhållande af resestipendier för den förutvarande personalen ej måtte försämrast. Men inses nödvändigheten af en sådan höjning, kan det måhända ifrågasättas, huruvida det icke vore lika lämpligt, att Riksdagen till resestipendier, särskildt för lärarepersonalen vid småskoleseminarierna, anslog ett så stort belopp, som kunde befinnas skäligt i förhållande till storleken af denna personal.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Andra kammaren för sin del ville besluta,
 att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhåller,

det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning
beträffande lämpligaste sättet för beredande af rese-
stipendier åt lärarepersonalen vid småskoleseminarierna
i riket, samt för Riksdagen framlägga det förslag,
som af en sådan utredning kan föranledas.

Stockholm den 21 februari 1910.

Å utskottets vägnar:

NILS EDÉN.
